

Sygn. akt I ACa 183/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Rak
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSA Paweł Czepiel
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa H. B. (1)

przeciwko M. G. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 23 maja 2017 r. sygn. akt I C 242/16

1. zmienia zaskarżony wyrok nadając mu treść:

„I. zasądza od pozwanego M. G. (1) na rzecz powódki H. B. (1) kwotę 2512,79 zł (dwa tysiące pięćset dwanaście złotych 79/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27 stycznia 2016r. ,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 7217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu.”;

2. w pozostałym zakresie apelację oddala,

3. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 4050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Teresa Rak SSA Paweł Czepiel

Sygn. akt : I ACa 183/18

UZASADNIENIE

H. B. (1) w pozwie skierowanym przeciwko M. G. (2), domagała się zasądzenia kwoty 126.005,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia złożenia pozwu oraz obciążenia go kosztami procesu.

W uzasadnieniu żądania wskazała, że w dniu 25 lipca 2012 r. pożyczyła pozwanemu M. G. (1), w formie przelewu na rachunek bankowy kwotę 140.000 zł oraz gotówką 31 230 zł - łącznie kwotę 171 230 zł. Umowa miała charakter ustny.

M. G. (3) przeznaczył te pieniądze na sfinansowanie inwestycji w Z.. Była ona realizowana była przez spółkę (...)sp. z o.o. S.K.A. w K.. W dniu 28 sierpnia 2015 r. pozwany otrzymał od tej spółki zwrot zaangażowanych środków, które w tych okolicznościach pewien był zwrócić pożyczkodawczyni, czego nie uczynił pomimo wezwania, które po raz pierwszy dokonane drogą e- mailowa w dniu 28 września 2015r, zostało formalnie dokonane za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika H. B. (1) w dniu 22 października 2015r. Okazało się nieskuteczne.

Według stanowiska powódki zawartego w motywach pozwu na dochodzoną sumę składają się :

a/ należność główna w kwocie 124.230 zł, b/ należność odsetkowa w sumie 825,66 od kwoty 171.230 zł tytułem odsetek ustawowych od kwoty 171.230 zł za okres od 17 listopada 2015 r. do 8 grudnia 2015 r. oraz c/ kwota 949,59 zł tytułem odsetek ustawowych od kwoty należności głównej w wysokości 124.230 zł za okres od 9 grudnia 2015 r. do 19 stycznia 2016 r.

Odpowiadając na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa i obciążenia przeciwniczki procesowej kosztami sporu.

W swoim stanowisku przyznał, że pożyczył od H. B. (1) kwotę 171.230 zł. Tym nie mniej w chwili obecnej nie jest wobec niej z tego tytułu zobowiązany jakkolwiek sumą albowiem dokonał skutecznego potrącenia wynikającej z umowy pożyczki zawartej przez strony wierzytelności powódki z wierzytelnością własną, o wyższym wymiarze ilościowym.

Podstawą dla niej była zawarta na piśmie w dniu 29 marca 2011r umowa pożyczki na kwotę 200 000 złotych, z której należność zwrotna, przed potrąceniem, została spełniona przez H. B. (1) jedynie w części, a to w zakresie kwoty 100 000 złotych, zwróconej przy tym już po terminie, w którym pieniądze w całości miały zostać zwrócone. Zapłata miała miejsce bowiem dopiero 15 czerwca 2012r mimo, że ustalona w umowie stron data zwrotu to 31 maja 2011r

M. G. (3) argumentował, że wskazana wyżej wpłatę powódki, postępując zgodnie z postanowieniami łączącej nich pisemnej umowy, rozliczył w ten sposób, że kwotę 27.139,73 zł zaliczył na odsetki za opóźnienie w zapłacie liczone od kwoty 200.000 zł od dnia 1 czerwca 2011 r. do dnia 15 czerwca 2012 r., natomiast kwotę 72.860,27 zł zaliczył na spłatę kapitału. Do zwrotu przez powódkę pozostała zatem kwota kapitału w wysokości 127.139,73 zł.

Pozwany podnosił, że właśnie ta wierzytelność była przedmiotem potrącenia z pretensją powódki, którego dokonał w dniu 9 grudnia 2015r, odpowiadając powódce na wezwanie do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem. Tym samym jej wierzytelność wygasła jeszcze przed wniesieniem pozwu, co powinno prowadzić do oddalenia powództwa.

W toku sporu powódka przyznała fakt zawarcia umowy z 29 marca 2011 i jej warunki oraz to, że w czerwcu 2012r zwróciła pozwanemu kwotę 100 000 złotych.

Jak twierdziła, pozostałą częścią pożyczonej od niego kwoty nie już zobowiązana albowiem wpłaciła ją na konto spółki (...)sp. z o.o. w K., od której M. G. (3) otrzymał pożyczkę w kwocie 100.000 zł.

Okoliczności odnoszące się tej wpłaty oraz pożyczki spółki na rzecz pozwanego okazały się pomiędzy stronami sporne, wobec zaprzeczenia im przez M. G. (1).

Wyrokiem z dnia 23 maja 2017r, Sąd Okręgowy w K. :

- oddalił powództwo [pkt I] oraz

- zasądził od powódki H. B. (1) na rzecz pozwanego M. G. (1) kwotę 7.200 zł , tytułem kosztów zastępstwa procesowego [pkt II sentencji wyroku]

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

Strony oraz M. K. od dłuższego czasu podejmowali wspólne inwestycje m. in. na terenie Z. w ramach struktury kilku spółek kapitałowych z siedzibami w K..

Są współnikami spółki (...)sp. z o.o. Trzecim współnikiem jest M. K.. Wszyscy są członkami zarządu spółki, przy czym M. G. (3) sprawuje funkcję prezesa.

Są współnikami spółki (...)sp. z o.o., Trzecim współnikiem jest, tak jak w pierwszej , M. K. . Wszyscy troje są członkami zarządu spółki, przy czym M. G. (3) sprawuje również i tutaj funkcję prezesa zarządu.

(...) sp. z o.o. jest komplementariuszem w spółce (...)sp. z o.o. S.K.A. Do reprezentacji spółki komandytowo – akcyjnej uprawniony jest wyłącznie komplementariusz. W skład zarządu komplementariusza wchodzi: M. G. (3) – prezes zarządu, M. K. – członek zarządu, H. B. (1) – członek zarządu.

Identyczny skład kapitałowy i w odniesieniu do organu zarządzającego ma spółka (...)sp. z o.o.. Spółka ta jest komplementariuszem spółki (...) sp. z o.o. spółka komandytowa. Prawo jej reprezentowania przysługuje komplementariuszowi. W skład zarządu komplementariusza wchodzi: M. G. (3) – prezes zarządu, M. K. – członek zarządu, H. B. (1) – członek zarządu.

Ponadto pozwany wraz z M. K. są udziałowcami oraz członkami organu zarządzającego , a M. G. (3) prezesem spółek (...) sp. z o.o., oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...). Oboje wspólnicy są członkami zarządu spółki, przy czym M. G. (3) sprawuje funkcję prezesa zarządu.

Jest on również prezesem jednoosobowego zarządu i posiada wszystkie udziały w spółce z o. o. (...).

W czasie trwania współpracy inwestycyjnej stron , w dniu 29 marca 2011r , na podstawie umowy sporządzonej na piśmie, pozwany M. G. (3) udzielił powódce H. B. (1) pożyczki w wysokości 200.000 zł na okres od 31 marca 2011 r. do 31 maja 2011r w którym najpóźniej miało dojść do zwrotu pożyczonego kapitału . Na zabezpieczenie spłaty powódka wystawiła weksel własny in blanco. W dniu 31 marca 2011r pozwany zrealizował swoje świadczenie umowne, dokonując przelewu na konto pożyczkobiorczyni. Strony uzgodniły , że zmiana umowy wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

W dniu 15 czerwca 2012 r. H. B. (1), w częściowym wykonaniu swojego świadczenia z tytułu zwrotu pożyczonej sumy , przelała na konto pozwanego kwotę 100 000 złotych . Tak tę wpłatę traktował też pozwany . W prowadzonej z powódką korespondencji akcentował to , iż nadal jest ona wobec niego osobą zobowiązaną w zakresie połowy pożyczonego kapitału.

W dniu 25 lipca 2012r doszło pomiędzy stronami do zawarcia ustnej umowy pożyczki na podstawie której powódka pożyczyła M. G. (1) ogółem sumę 171 230 złotych , wpłacając 140 000 złotych przelewem, a pozostałą część przekazując pożyczkobiorcy w gotówce.

Strony ustaliły, iż pieniądze będą podlegać zwrotowi . Nie określiły jednak jego terminu.

W sytuacji gdy wzajemne relacje stron na tle wspólnie prowadzonych developerskich przedsięwzięć gospodarczych uległy pogorszeniu, a miało to miejsce w 2015r , zaczęły zmierzać do rozliczenia wzajemnie wydatków związanych z podjętymi inwestycjami.

Prowadziły korespondencję, w tym elektroniczną, w ramach której pozwany przekazał powódce informacje datowane na dziesiąty i jedenasty sierpnia 2015r z których wynikało m. in, że proponuje aby uznać, że ustna pożyczka ta została zwrócona w lecie 2012 r., wyliczyć odsetki i temat pożyczki między stronami można by uznać za zamknięty.

Podnosił, że nigdy nie usiłował nie nalegał na spłatę udzielonej jej pożyczki, ani powódka mimo iż minął termin spłaty długu, niczego z nim, w tym zakresie nie ustalała.

M. G. (3) sugerował, aby od kwoty pożyczki udzielonej przezeń powódce naliczać odsetki na poziomie 10% rocznie. Było to oprocentowanie przyjmowane dotąd we wszystkich wzajemnych rozliczeniach między stronami.

Pozwany nigdy nie przystał na propozycję powódki aby rozliczyć pożyczkę w ten sposób, że wpłata H. B. w wysokości 100.000 zł do spółki (...) stanowić będzie formę zwrotu pozostałej części pożyczki.

Wezwaniem z dnia 22 października 2015 r. -doręczonym pozwanemu 9 listopada 2015 r powódka wezwała byłego partnera gospodarczego do zwrotu kwoty 171.230 zł w terminie 7 dni.

W treści wezwania wskazała, że w dniu 25 lipca 2012 r. przekazała pozwanemu przelewem na rachunek bankowy kwotę 140.000 zł, zaś kwotę 31.230 zł w gotówce. Pieniądze te zostały przeznaczone na sfinansowanie inwestycji w Z. (poprzez spółkę (...) sp. z o.o. S.K.A.).

W dniu 18 listopada 2015 r. pozwany M. G. (3) przelał na rachunek H. B. (1) kwotę 47.000 zł (w tytule przelewu wskazano, iż jest to zapłata za akcje spółki (...) sp. z o.o. S.K.A.). Wpłatę tę powódka zaliczyła na rzecz długu pozwanego w kwocie 171.230 zł wraz z odsetkami, wynikającej z ustnej umowy pożyczki, zwartej pomiędzy stronami w dniu 25 lipca 2012r.

W odpowiedzi na wezwanie sformułowane przez powódkę z 22 października 2015r – pismem z dnia 9 grudnia 2015 r. pozwany złożył oświadczenie o potrąceniu. Stwierdził w nim, iż wpłatę H. B. (1) w wysokości 140.000 zł z dnia 25 lipca 2012 r. wraz z kwotą 31.230 zł zaliczył na poczet zwrotu kapitału i odsetek z tytułu zawartej między stronami w dniu 29 marca 2011 r. umowy pożyczki na kwotę 200.000 zł oraz na poczet wzajemnych rozliczeń w związku z niedoszlą do skutku inwestycją przy ul. (...) w K. .

W ramach oceny prawnej roszczenia zgłoszonego przez powódkę Sąd Okręgowy uznał, iż nie jest ono usprawiedliwione w jakimkolwiek zakresie.

Ocecił, że umowy jakie strony pomiędzy sobą zawarły w dniach 29 marca 2011r, w oparciu o którą powódka otrzymała od M. G. (1) kwotę 200 000 złotych oraz z 25 lipca 2012r na podstawie której H. B. (1) świadczyła na jego rzecz 171 320 złotych, były umowami pożyczek.

Argumentował, że powódka i pozwany byli współnikami oraz członkami zarządów wielu spółek o różnej formie prawnej założonych w celu realizacji inwestycji o charakterze deweloperskim. Strony znały się od dawna, prowadziły wspólne interesy- właśnie przez założone w tym celu spółki polegające m. in na budowie domów wielorodzinnych, a następnie wydzieleniu i sprzedaży lokali. Prawie wszystkie inwestycje finansowane były w całości przez powódkę oraz przez pozwanego.

M. G. (3) nie kwestionował, że powódka przekazała mu w ramach ustnej umowy z 25 lipca 2012r kwotę 171.230 zł. Nie było pomiędzy stronami przedmiotem sporu to, iż nie ustaliły terminu zwrotu pieniędzy, wysokości oprocentowania kapitału udzielonej kwoty, ani też wysokości odsetek za opóźnienie.

Przeciwko roszczeniu powódki pozwany podniósł tylko jeden zarzut - potrącenia wierzytelności wzajemnej

Oceniając go Sąd I instancji wskazał, że ta wzajemna wierzytelność ma swoje źródło w umowie -pożyczki, zawartej przez strony na piśmie w dniu 29 marca 2011r. Na jej podstawie M. G. (3) przekazał powódce sumę 200 000 złotych, która miała zostać zwrócona do 31 maja 2011r. W ramach umowy strony nie uzgodniły oprocentowania kapitału ani

wysokości odsetek za opóźnienie w wykonaniu zobowiązania pożyczkobiorcy. Wobec tego Sąd przyjął, iż umowa zawarta wówczas przez strony była nieodpłatna.

Na podstawie ustaleń dokonanych w sprawie uznał, że pożyczka została zwrócona przez H. B. jedynie w części, a to w kwocie 100 000 złotych, którą wpłaciła na konto pozwanego w dniu 15 czerwca 2012r.

W tym kontekście, jako niewykazany, ocenił zarzut powódki, że świadczenie umowne zostało przez nią spełnione w całości, przy czym druga jego część to wpłata powódki do spółki (...) - spółka z o. o. Takiemu bowiem celowi tej wpłaty przeczy nie tylko M. G. (3) ale także kolejny współnik - przesłuchana w charakterze świadka M. K., którzy zgodnie twierdzili, że te 100 000 złotych posłużyło nie spłacie zobowiązania pożyczkowego powódki wobec pozwanego ale finansowaniu udziału powódki w sfinansowaniu przedsięwzięcia gospodarczego prowadzonego w ramach spółki.

Weryfikując skuteczność kolejnego zarzutu powódki Sąd wskazał, iż nie ma ona racji podnosząc, że strony ustaliły konkludentnie inny - późniejszy termin spłaty pożyczki zaciągniętej przez H. B.. Ocenił go jako nieudowodniony. W tym kontekście wskazał także że jej zmiany, w tym w części dotyczącej tego terminu wymagałyby formy pisemnej pod rygorem nieważności, jak stanowił jej §7.

Potwierdzając skuteczność zarzutu obronnego pozwanego, Sąd Okręgowy, odwołując się do normy art. 498 kc argumentował iż w dniu potrącenia - 9 grudnia 2015 r., obie wierzytelności pieniężne stron były wymagalne. H. B. (1) winna była pozwanemu kwotą 178.608,68 zł. Kwota ta wynikała, zdaniem Sądu z następującego wyliczenia :

M. G. (3) pożyczył H. B. (1) kwotę 200.000 zł z terminem spłaty na dzień 31.05.2011 r. Powódka dopiero w dniu 15.06.2012 r. spłaciła 100.000 zł.

Odsetki ustawowe za opóźnienie liczone od kwoty 200.000 zł od dnia 01.06.2012 r. do 15.06.2012 r. wynoszą 27.139,73 zł. Zatem, na dzień 15.06.2012 r. powódka była winna pozwanemu 227.139,73 zł. Kwotę 100.000 zł wpłaconą przez powódkę w dniu 15.06.2012 r. pozwany rozliczył w ten sposób, że 27.139,73 zł zaliczył na odsetki za opóźnienie a pozostałe 72.860,27 na spłatę kapitału. Zatem, od dnia 16.06.2012 r. pozwany naliczał odsetki za opóźnienie od pozostałej do spłaty kwoty kapitału tj. 127.139,73 zł. Na dzień potrącenia, odsetki za opóźnienie od kwoty 127.139,73 zł wynosiły 51.468,95 zł. Suma kwot 127.139,73 zł (kapitał) oraz 51.468,95 zł (odsetki) daje 178.608,68 i taką sumę M. G. mógł potrącić z kwotą żadaną od niego przez powódkę.

Sąd podkreślił, iż ustaleń dokonanych w sprawie wynika, że strony nie umówiły się o odsetki tzw. kapitałowe, wobec czego należne pozwanemu były na podstawie art. 481 kc jedynie odsetki za opóźnienie, które naliczył prawidłowo.

H. B. (1) wezwaniem z dnia 22 października 2015 r. dochodziła od pozwanego zwrotu kwoty 171.230 zł. Wierzytelność pozwanego była wyższa niż pretensja finansowa powódki. Wobec tego skutek potrącenia decyduje o oddaleniu powództwa.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu była norma art. 98 §1 i 3 kpc i wynikająca z niej zasada odpowiedzialności za wynik sprawy.

W apelacji od tego orzeczenia H. B. (1), kwestionując je w całości, postulowała wydanie przez Sąd II instancji rozstrzygnięcia reformatoryjnego, w następstwie którego żądanie zawarte w pozwie zostanie uwzględnione w całości, a pozwany obciążony kosztami procesu oraz postępowania apelacyjnego.

Środek odwoławczy został oparty na następujących zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego, w sposób mający dla rozstrzygnięcia istotne znaczenie, a to :

a/ art 233 §1 kpc, w postaci braku wszechstronności rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do błędów w poczynionych ustaleniach [które były podstawą dla odrębnie sformułowanego zarzutu wad w tym zakresie].

Zarzucana nieprawidłowość, zadaniem skarżącej miała także polegać na przyjęciu przez Sąd I instancji na potrzeby oceny roszczenia skarżącej innego niż literalne brzmienia oświadczenia pozwanego o potrąceniu , a także nie uwzględnieniu treści korespondencji pomiędzy stronami sporu , w tym w szczególności mającej miejsce w sierpniu 2015r [[których wybrane fragmenty zostały przez H. B. w ramach zarzutu powołane oraz treści zapisku pozwanego na przelewie bankowym z 15 czerwca 2015r, potwierdzającym wpłatę części pożyczki przez powódkę , w warunkach gdy wnikało z nich jak M. G. zalicza ją na poczet zobowiązania pożyczkowego z 29 marca 2011r. ,

b/ art. 299 kpc wobec nie uwzględnienia przez Sąd I instancji tego , iż zeznając w charakterze strony pozwany przyznał , że nie upominał się wobec powódki o zwrot pożyczki. To dostatecznie wskazuje , iż co najmniej w sposób konkludentny strony zgodziły się na wydłużenie terminu, w którym skarżąca miała zwrócić pożyczone pieniądze ,

- błędu w ustaleniach faktycznych wobec nieoprawnego uznania przez Sąd I instancji, że :

- wpłata dokonana przez H. B. na rzecz spółki (...) nie stanowiła spłaty drugiej części kwoty pożyczonej w dniu 29 marca 2011r od M. G. (1),

- pismem z dnia 9 grudnia 2015r pozwany dokonał potrącenia wierzytelności wzajemnych mimo , że oświadczenie to miało jedynie charakter informacyjny , zatem nie mogło wywołać skutku materialnoprawnego umorzenia wzajemnych wierzytelności stron,

- wpłata dokonana przez skarżącą w czerwcu 2012r została zaliczona przez byłego współnika na odsetki mimo , że ku takiemu ustaleniu brak jest jakiegokolwiek podstaw dowodowych. Materiał ten daje natomiast dostateczną podstawę do ustalenia faktycznego , że wpłata spowodowała obniżenie o połowę kwoty pożyczonego kapitału,

- pozwanemu należały się od nie zwróconej przez powódkę sumy odsetki ustawowe mimo , że jak wynika z twierzeń samego pozwanego nie ubiegał się wcześniej aniżeli w formie oświadczenia uznanego przez Sąd za prowadzące do potrącenia o zwrot pożyczki.

- naruszenia prawa materialnego wobec nieprawidłowego zastosowania :

a/ art. 498 §1 kc i uznania za zasadny zarzutu potrącenia mimo , iż nie było ku temu wystarczających podstaw faktycznych w treści oświadczenia z 9 grudnia 2015r i okolicznościach towarzyszących jego złożeniu ,

b/ art. 499 zd. pierwsze kc , wobec uznania oświadczenia o potrąceniu za skuteczne , mimo , że nie zostało złożone powódce , a zatem nie mogło ono wywołać materialnego skutku umorzenia wierzytelności wzajemnych do wysokości wierzytelności niższej,

c/ 481 kc wobec uznania , że M. G. (1) od kwoty niespłaconej części pożyczki należne były ustawowe odsetki za opóźnienie mimo , że strony konkludentnie wydłużyły okres jej zwrotu,

d/ art. 499 zd. 2 kc , wobec nie uwzględnienia przez Sąd I instancji wstecznego skutku potrącenia ,które zniweczyło możliwość naliczania odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia z pożyczki z marca 2011r , od daty kiedy potrącenie stało się możliwe , a zatem od 25 lipca 2012r

e/ art. 451 §1 zd. drugie kc, wobec dowolnego uznania , że pozwany zaliczył dokonaną przez powódkę w dniu 15 czerwca 2012r wpłatę kwoty 100 000 złotych w części na odsetki , mimo brak ku temu dostatecznych podstaw dowodowych.

Odpowiadając na apelację pozwany domagał się jej oddalenia jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw oraz obciążenia H. B. (1) kosztami postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy powódki jest uzasadniony w części , prowadząc do zmiany zaskarżonego wyroku w sposób wskazany w punkcie 1 sentencji rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego.

Przechodząc do oceny zarzutów na których opiera się konstrukcja środka odwoławczego H. B. (1) i rozpoczynając od weryfikacji tego, w ramach którego neguje ona sposób dokonania przez Sąd niższej instancji oceny dowodów , Sąd II instancji uznaje go za nietrafny.

Przypomnieć należy , odwołując się do utrwalonego i podzielanego przez skład Sądu Apelacyjnego rozstrzygającego sprawę , stanowiska Sądu Najwyższego , wypracowanego na tle wykładni art. 233 §1 kpc , iż jego skuteczne postawienie wymaga od strony wykazania na czym , w odniesieniu do zindywidualizowanych dowodów polegała nieprawidłowość postępowania Sądu, w zakresie ich oceny i poczynionych na jej podstawie ustaleń.

W szczególności strona ma wykazać dlaczego obdarzenie jednych dowodów wiarygodnością czy uznanie, w odróżnieniu od innych, szczególnego ich znaczenia dla dokonanych ustaleń , nie da się pogodzić z regułami doświadczenia życiowego i [lub] zasadami logicznego rozumowania , czy też przewidzianymi przez procedurę regułami dowodzenia.

Nie oparcie stawianego zarzutu na tych zasadach , wyklucza uznanie go za usprawiedliwiony, pozostając dowolną , nie doniosłą z tego punktu widzenia polemiką oceną i ustaleniami Sądu niższej instancji.

/ por. w tej materii , wyrażające podobne stanowisko , powołane tylko przykładowo, orzeczenia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001, sygn. IV CKN 970/00 i z 6 lipca 2005 , sygn. III CK 3/05 , obydwa powołane za zbiorem Lex/

Ponadto nie można tracić z pola widzenia również , że swobodna ocena dowodów stanowi jeden z podstawowych elementów składających się na jurysdykcyjną kompetencję Sądu , który dowody bezpośrednio przeprowadza.

Ma to m. in. i takie następstwo , że nawet w sytuacji w której z treści dowodów można , w zakresie ustaleń , wyprowadzić równie logiczne , chociaż przeciwne do przyjętych przez Sąd I instancji wnioski , to zarzut naruszenia normy art. 233 §1 kpc , pomimo to , nie zostanie uznany za usprawiedliwiony.

Dopóty , dopóki ocena przeprowadzona przez Sąd ocena mieści się w granicach wyznaczonych przez tę normę procesową i nie doznały naruszenia wskazane tam jej kryteria , Sąd Odwoławczy obowiązany jest ocenę tę , a co za tym idzie także wnioski z niej wynikające dla ustaleń faktycznych , aprobować

To , w jaki sposób skarżąca motywuje powołany zarzut przekonuje , że jej krytyka oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy, w miejsce krytyki rzeczowej, opartej na wskazanych wyżej zasadach, ogranicza się i wyczerpuje w przeciwstawieniu jej oceny własnej , zdaniem H. B. (1) poprawnej.

Stanowi zatem jedynie dowolną polemikę ze stanowiskiem Sądu w tym zakresie i z przyczyn już powoływanych nie jest wystarczająca do podzielenia tego zarzutu.

Zatem już tylko na marginesie i dla porządku należy zauważyć , że odwołując się do treści informacji e- mailowej pozwanego z 11wrzesnia 2011 , która miałyby świadczyć ,że zobowiązanie z umowy pożyczki udzielonej przez pozwanego , miałyby zostać przez skarżącą spłacone w następstwie zapłaty kwoty 100 000 złotych na rzecz spółki (...) , powódka pomija całą treść tej wiadomości , dobierając jedynie korzystny dla jej stanowiska procesowego fragment [zdanie wyrwane z kontekstu] , na co trafnie zwraca uwagę M. G. (3) w odpowiedzi na apelację. Jej pełna treść nie pozwala na taki wniosek do którego odwołuje się apelująca.

Nie ma racji skarżąca gdy podnoszonej wadliwości upatruje w niedoczeniu dowodowym adnotacji pozwanego na wyciągu bankowym dokumentującym zapłatę przez nią pierwszej części kwoty pożyczki. Zawarte tam stwierdzenie „ zwrot 1/2 pożyczki 200” nie oznacza przecież , że pozwany nie będzie , w relacjach wynikających ze zobowiązania

umownego, z powódką dochodził należnych mu odsetek za opóźnienie. Wniosek przeciwny jest dowolną jego interpretacją ze strony powódki.

Podobnie ocenić trzeba powołany przez apelującą fragment informacji zawartych e- mailach pozwanego do niej z dat 10 , 11 i 26 sierpnia 2015r , których wykładania skarżącej opiera się jedynie na wybiórczym doborze ich fragmentów , dla uzasadnienia tezy o tym , że pożyczkobiorca zrezygnował z uprawnienia do ich naliczania w warunkach opóźnienia w spłacie pożyczki.

Nieskuteczne z rozważanego punktu widzenia jest również powoływanie się apelującej na okoliczność , nie informowania jej przez pozwanego przed złożeniem odpowiedzi na pozew w jaki sposób zalicza na poczet zobowiązania pożyczkowego wpłatę dokonaną w dniu 15 czerwca 2012r

Argument ten , na którym opierał się także w istocie zarzut naruszenia art. 299 kpc, pod postacią niepoprawnej oceny relacji M. G. złożonej w charakterze strony, nie może zostać podzielony dlatego , że wierzyciel nie jest zobowiązany do informowania dłużnika o sposobie zaliczenia dokonanej przezeń wpłaty tym bardziej wówczas , gdy dokonując jej [a tak było w rozstrzyganej sprawie] powódka nie określiła w jaki sposób należy ją zaliczyć.

Co więcej, nawet gdyby takiego wskazania dokonała, wierzyciel byłby uprawniony, w takim zakresie na jaki pozwala spełnione świadczenie na zaliczenie jej całości lub części na wymagalny dług z tytułu odsetek. W ramach tego samego długu , dla którego podstawą jest ten sam - w rozstrzyganej sprawie obligacyjny stosunek prawny - to wierzyciel decyduje w jaki sposób taką wpłatę zalicza.

Nie jest także zobowiązany o przyjętym przez siebie sposobie informować dłużnika ani do wystawienia pokwitowania, z którego treści wynika, że dokonał takiego zaliczenia.

W rozstrzyganej sprawie to rzeczą H. B. (1) było interesować się tym i w razie pojawiających się wątpliwości ustalić u wierzyciela w jakim zakresie dokonana wpłata ograniczyła jej zobowiązanie wobec pożyczkodawcy. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje podstaw do potwierdzenia po jej stronie takiego zainteresowania.

Odparcie tego zarzutu decyduje także o tym , iż w zdecydowanej większości nietrafny jest zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia. Twierdzonych wad wskazanych przez siebie ustaleń skarżąca upatruje bowiem w następstwach niepoprawnej oceny dowodów , który okazał się niezasadny.

Jedynie w odniesieniu do błędu , którego apelująca upatruje w ustaleniu , iż pozwanemu należą się odsetki ustawowe za opóźnienie należy zarzut ten podzielić ale tylko w takiej jego części , który neguje konstatację Sądu Okręgowego o ustawowej ich wysokości , w warunkach takich , kiedy do niej brak dostatecznych podstaw.

Ze zgromadzonego materiału wynika bowiem , że w wzajemnych, licznych relacjach gospodarczych i wynikających z nich zobowiązań, strony przyjmowały umowną stopę odsetek za opóźnienie w spełnianiu świadczeń pieniężnych na poziomie 10 % w skali roku.

Jej wysokość potwierdził w swojej relacji M. G. (3) , a stwierdzeniu temu nie przeczyła H. B. [mimo , że utrzymywała w toku sporu , że pożyczkodawca nie mógł - akurat z racji zobowiązania z dnia 29 marca 2011r naliczać żadnych odsetek za opóźnienie]

Taka ocena obu zarzutów powoduje , że weryfikując ustalenia dokonane przez Sąd I instancji i uznając je za dokonane w sposób kompletny i poprawnie , Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne , z tą jedynie korektą , iż ustala , że w relacjach gospodarczych pomiędzy stronami sporu i zobowiązaniach pieniężnych z nich wynikających przyjmowały one zgodnie , iż wysokość odsetek za opóźnienie w spełnianiu świadczeń miała charakter umowny i wynosiła 10 % w stosunku rocznym.

Przechodząc do oceny zarzutów materialnoprawnych za nietrafny uznać należy ten w ramach którego , powołując naruszenie art. 498 §1 kc , skarżąca twierdzi , że nie zostały zrealizowane normatywne przesłanki potrącenia , a wobec

tego oświadczenie pozwanego z dnia 9 grudnia 2015r nie wywołało skutku materialnego , który nietrafnie , jako zrealizowany przyjął Sąd I instancji.

Wniosek apelującej o tym , iż wierzytelność M. G. (1) wobec powódki , którą objął tym oświadczeniem już wówczas nie istniała , będąc wcześniej spłacona, jest w świetle ustalonego w sprawie stanu faktycznego nieuzasadniony. Opiera się on bowiem na niewykazanym w toku postępowaniu fakcie, iż wpłacona przez H. B. (1) na rachunek spółki (...) kwota 100 000 złotych , przed datą złożenia przez pozwanego oświadczenia z dnia 9 grudnia 2015r , stanowiła zapłatę drugiej części należności przysługującej M. G. z tytułu umowy pożyczki , którą strony zawarły w dniu 29 marca 2011r.

Nie ma też racji apelująca, gdy realizacji zarzutu naruszenia tego przepisu, upatruje w przyjęciu przez Sąd Okręgowy skuteczności tego oświadczenia pozwanego i wywołania przezeń materialnego skutku umorzenia wzajemnych wierzytelności do wysokości tej z nich , która była niższa .

Jak wynika z ustaleń dokonanych w sprawie opartych na treści dokumentu oświadczenia M. G. z dnia 9 grudnia 2015r stanowi ono stanowcze stwierdzenie , iż pozwany , w warunkach wezwania do spełnienia świadczenia z tytułu zaciągniętej u powódki pożyczki w kwocie 171 230 zł dokonuje potrącenia z nią własnej wierzytelności wzajemnej w kwocie 200 000 złotych , mającej swoją podstawę w umowie tego samego rodzaju którą strony zawarły w marcu 2011r .

Jego treść zatem w sposób nie budzący wątpliwości co do źródeł obu wierzytelności a także ich wysokości wskazuje na zamiar pozwanego dokonania umorzenia wzajemnych pretensji finansowych autora oświadczenia i go adresatki. Jak wskazano wyżej pozwany złożył to oświadczenie w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty , które w imieniu H. B. (1) złożył umocowany przez nią profesjonalny pełnomocnik.

W toku postępowania rozpoznawczego przed Sądem I instancji , także mimo tego , że odpowiadając na pozew , pozwany powołał się na zarzut potrącenia dokonany tym oświadczeniem , ten sam co uprzednio reprezentant procesowy H. B. , nie podnosił braku swojego ówczesnego umocowania do odbioru tego oświadczenia.

Pytany na rozprawie apelacyjnej o tę kwestię stwierdził , że „ prawdopodobnie „ argument taki podniósł w końcowej wypowiedzi po zakończeniu postępowania dowodowego. Jednoznacznie natomiast potwierdził to , że z treścią oświadczenia byłego współnika powódka zapoznała się w kilka dni po tym, kiedy odpowiedź na wezwanie do zapłaty została doręczona jej pełnomocnikowi. Z całą pewnością było to w grudniu 2015r.

Obecna na rozprawie H. B. (1) nie zakwestionowała prawdziwości tego stwierdzenia swojego mandatariusza / por. zapis dźwiękowy rozprawy apelacyjnej z 22 listopada 2018 k. 406v akt , minuty 3-23/

Wobec tych okoliczności potwierdzić należy wbrew stanowisku wyrażonym w motywach omawianego zarzutu , że oświadczenie z 9 grudnia 2015r obejmujące materialne oświadczenie o potrąceniu a nie , jak twierdzi skarżąca jedynie informację o nim przekazaną pełnomocnikowi H. B. , dotarło do adresatki w sposób przy którym mogła się z nim zapoznać.

Faktyczne zapoznanie się z nim należy w świetle powołanych faktów przyjąć nawet gdyby założyć [ku czemu jednak powódka nie dowiodła wystarczających okoliczności, przy jednoznacznie przeciwnym stanowisku pozwanego] , że jej ówczesny pełnomocnik nie był umocowany do jego odbioru.

Rozważając stawiany zarzut należy jeszcze zwrócić uwagę na to , co nie jest przedmiotem argumentacji apelującej , a mianowicie na zdatność obu wierzytelności stron do potrącenia.

Jednym z elementów składających się na „ stan potrząsalności „ jest to aby , jak wynika to literalnego brzmienia art. 498 §1kc obydwie były wymagalne.

Taką cechą z pewnością miała wierzytelność M. G. (1) wobec powódki skoro wynikała ona z umowy pożyczki , która jednoznacznie wskazywała w jakiej dacie pożyczony kapitał miał być zwrócony , a termin ten już upłynął nie tylko

przed dniem kiedy oświadczenie o potrąceniu było składane ale wcześniej , kiedy potrącenie było możliwe [o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.]

Wątpliwość w tym zakresie odnosi się do tej cechy pretensji finansowej H. B. (1) .

Stanowiąca jej podstawie ustna umowa pożyczki nie określała terminu zwrotu pożyczonego kapitału. Skoro tak , to po myśli art. 723 kc termin ten był uzależniony od jej wypowiedzenia przez powódkę.

Gdyby przyjąć , że z takim wypowiedzeniem należy utożsamiać wezwanie do zwrotu pożyczonej kwoty , które powódka skierowała do pozwanego w sposób formalny 22 października 2015r , a otrzymał on je w sposób który zapewniał zapoznanie się z nim, 9 listopada 2015r , to nie można potwierdzić , że wskazany przez ten przepis termin sześciu tygodni , upływ którego warunkuje wymagalność wierzytelności o zwrot przedmiotu pożyczki , upłynął przed dniem w którym M. G. (3) złożył oświadczenie o potrąceniu.

Nawet jednak brak tej cechy po stronie wierzytelności powódki , nie niweczy możliwości dokonania potrącenia i w szczególności wywołania przezeń materialnego skutku umorzenia.

Jak bowiem przyjmuje się w sposób utrwalony w literaturze , a pogląd ten Sąd Apelacyjny w składzie rozstrzygającym sprawę podziela , cechą wymagalności musi mieć tylko wierzytelność aktywna , służąca temu , który dokonuje potrącenia. Brak tej cechy po stronie wierzytelności wzajemnej [pasywnej] przeszkodą do jego dokonania nie jest , gdy ten kto z potrącenia korzysta , mógłby ją zaspokoić .

/ por. w tej materii powołane jedynie dla przykładu zgodne wypowiedzi K. Gandora w Systemie prawa cywilnego t. 3 cz. 1 s. 862 , i K. Zawady w komentarzu do kodeksu cywilnego pod redakcją K. Pietrzykowskiego t. 2 s. 96 /

Zważywszy na okoliczności ustalone w sprawie nie może budzić wątpliwości , że M. G. (3) wówczas , a nawet wcześniej , mógł to uczynić.

Nietrafny jest zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 451 §1 zd. drugie kc.

Opiera się on na ocenie skarżącej , że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie dawał dostatecznych podstaw do tego aby przyjąć , jak uczynił to Sąd Okręgowy , iż część wpłaty dokonanej przez nią na poczet zapłaty długu z pożyczki , w dniu 15 czerwca 2012r pozwany powykonawcza zaliczył na odsetki od pożyczonej kwoty.

Oceny prezentowanej przez H. B. (1) nie potwierdzają powoływane przez nią dokumenty w postaci wypowiedzi pozwanego zawartych w przesyłanych do niej informacjach e-mail. Przypominając , że są one powoływane jedynie w dobranych przez nią fragmentach , nie wynika z nich aby pozwany miał zrezygnować z naliczania odsetek wobec niespornego faktu opóźnienia , w spełnieniu świadczenia umownego przez skarżącą.

Co więcej , jak to już było wskazane, M. G. nie miał obowiązku informować powódki o tym , że część jej wpłaty zalicza na poczet należności odsetkowej. Rzeczą powódki było, w warunkach odwoływania się przez pozwanego w informacjach do niej kierowanych elektronicznie do tak obecnie eksponowanej spłaty kapitału , wyjaśnić z pozwanym te kwestię , czego jednak nie uczyniła. Wobec tego taka motywacja stawianego zarzutu , jako z podanych przyczyn nietrafna ,nie może decydować o podzieleniu tego zarzutu.

Usprawiedliwionym jest natomiast zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 499 zd. drugie kc wobec nie uwzględnienia wstecznego skutku potrącenia , co miało się przełożyć na wadliwe określenie wysokości odsetek które miałyby być należne pozwanemu wobec skarżącej.

Podzielenie tego zarzutu , powiązane z częściową zmianą przez Sad II instancji dokonanych w sprawie ustaleń , stanowią łącznie podstawę do wydania wyroku reformatoryjnego w częściowym uwzględnieniu apelacji H. B. (1).

Zgodnie z normą art.499kc zd. drugie kc oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili kiedy potrącenie stało się możliwe.

Rozstrzygając o żądaniu powódki , Sad Okręgowy konsekwencji wynikających z tej części tego przepisu zupełnie nie dostrzegł , a jego następstw dla określenia wysokości zgłoszonej do potrącenia należności wzajemnej pozwanego nie rozważył.

Zaniechanie to powoduje , że koniecznym jest ponowna jego ocena przez Sąd II instancji przy uwzględnieniu nie tylko wstecznego skutku o jakim mowa w tej normie ale także wynikającej ze zmienionej części ustaleń faktycznych konstatacji , iż M. G. (3) uprawniony był do naliczenia odsetek za opóźnienie w wymiarze 10 % w skali roku.

Za dzień w którym potrącenie wywołało swój wsteczny skutek , odwołując do wcześniej zaprezentowanych ocen co do warunków jego powstania , przyjąć należy 25 lipca 2012r , kiedy pozwany otrzymał od powódki świadczenie z tytułu ustnej umowy pożyczki [w wysokości łącznej 171 230 zł]

Na ten dzień pretensja finansowa H. B. (1) odpowiadała tej właśnie sumie, natomiast wierzytelność wzajemna M. G. (1) była niższa, zamykając się w kwocie 121 972, 60 zł.

Jak wynika z ustaleń , na podstawie umowy pożyczki zawartej przez strony w dniu 29 marca 2011r powódka pożyczyła od niego 200 000 złotych i była zobowiązana zwrócić tę kwotę najpóźniej w dniu 31 maja 2011r.

Nie uczyniła tego w jakiegokolwiek części , a skoro tak to pozwany był uprawniony do naliczenia odsetek za opóźnienie. Takie uprawnienie wynika dla niego wprost z ustawy a strony w sposób wyraźny i formie przewidzianej dla ewentualnych zmian jej postanowień nie zdecydowały o jego wyłączeniu. Brak ścisłego określenia wysokości tego świadczenia pozwala na przyjęcie , że tak jak w innych relacjach umownych pomiędzy stronami wysokość stopy odsetek wynosiła 10 % w stosunku rocznym.

Zatem pozwany miał prawo naliczyć odsetki w tej wysokości od kwoty pożyczonego kapitału [200 000 zł] . Okres opóźnienia rozpoczął się od dnia 1 czerwca 2011r i trwał do 15 czerwca 2012r , kiedy H. B. wpłaciła część należności w kwocie 100 000 złotych.

W konsekwencji z tytułu odsetek pozwanemu należna była wówczas kwota w wysokości 20 876, 71 zł / ustalona przez Sąd II instancji przy wykorzystywaniu kalkulatora odsetek umownych na stronie internetowej (...)

W warunkach , gdy wpłacona suma nie stanowiła całości należnego pozwanemu świadczenia M. G. (3) był uprawniony do dalszego naliczania odsetek umownych od kwoty pozostałej do spłacenia czyli 100 000 złotych. Był uprawniony do tego w okresie pomiędzy 16 czerwca 2012 i 25 lipca 2012r , kiedy nastąpił wsteczny skutek dokonanego przezeń potrącenia.

Należność odsetkowa za ten okres, liczona w taki sam jak uprzednio sposób , zamknęła się w kwocie 1095, 89 zł

Dlatego wierzytelność wzajemna M. G. (1) na dzień 25 lipca 2012 r stanowiła kwotę łączną 121 972, 60 zł [100 000 zł + 1095,89zł + 20 876, 71 zł]

Na skutek wzajemnego potrącenia wierzytelności stron , pozwany na ten dzień pozostał wobec powódki zobowiązany kwotą 49 257, 40 zł [171 230-121 972,60]

Z ustaleń dokonanych w sprawie wynika , że w dniu 18 listopada 2015r pozwany przekazał H. B. (1) kwotę 47 000 złotych , która zaliczyła ja w całości na ten właśnie wynikający z ustnej umowy pożyczki dług M. G. (1).

Wobec tego na dzień tego zwrotu należność powódki wobec pozwanego ograniczona została do kwoty 2 257,40 zł [49 257,40-47000]

W ramach sporu H. B. (1) dochodziła także odsetek ustawowych od należności dochodzonej od pozwanego za ściśle oznaczone przez nią okresy a mianowicie 17 listopada do 8 grudnia 2015 oraz od 9 grudnia 2015r do 19 stycznia 2016r.

Uwzględnivszy wysokość kwoty świadczenia głównego , która była jej w tych okresach należna od byłego współnika oraz to , że powódka dochodziła odsetek ustawowych na naówczas wyższych odsetek umownych obowiązujących w relacjach wynikających z transakcji gospodarczych pomiędzy stronami , ustalona na podstawie tego samego narzędzia internetowego należność odsetkowa wyniosła :

- za pierwszy z wyróżnionych przez powódkę okresów 237, 52 zł a za drugi 17 , 87 zł.

Łącznie zatem powódce należna jest od pozwanego kwota 2 512, 79 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu czyli od 27 stycznia 2016r.

Takie też świadczenie przyznał na rzecz skarżącej Sąd II instancji zmieniając rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego poddane kontroli instancyjnej, rozstrzygając na podstawie art. 386 §1 kpc w zw. z art. 498 , 499 i 720 , 723 kc.

W pozostałym zakresie powództwo , jako niezasadne , zostało oddalone, a nieznaczna w porównaniu żądaniem pozwu, skala jego uwzględnienia spowodowała , ze kosztami procesu w całości , na podstawie art. 100 zd. drugie kpc została obciążona powódka.

W pozostałym zakresie apelacja została oddalona jako niezasadna , na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 100 zd. drugie kpc w zw z art. 108 §1 i 391 §1 kpc, obciążając nimi w całości , wobec bardzo nieznacznej zakresowo porażki procesowej pozwanego , H. B. (1).

Kwota należna M. G. (1) z tego tytułu , zważywszy na wartość przedmiotu zaskarżenia oraz to , że po jego stronie koszty te ograniczyły się do wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika będącego radcą prawnym , została ustalona na podstawie §2 pkt 6 w zw z §10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015r [jedn. tekst DzU z 2018 poz. 265]

SSA Grzegorz Krężolek SSA Teresa Rak SSA Paweł Czepiel